

Prologus

quod tridite: quod malis quondam suggestioibus regum studia deprauent. **U**n puidendum est paci omnium punitiarum. **N**ec putare debet si diuersa iubeam ex animi nostri venire leuitate: sed pro qualitate et necessitate temporum ut rei publice possit utilitas ferre sententiam. **E**t ut manifestum quod dicimus intelligat. **A**man filius amadath: et a iugente macedo: alienusque a psorum sanguine et pietate nostram suam crudelitatem commaculans perigrinus a nobis susceptus est: et tantam in se expertus humanitatem ut per nos vocaretur: et adoraretur ab omnibus post regem secundus: qui in tantum arrogantie tumore sublatus est: ut regno priuare nos nitretur et spiritu. **N**am marchodeum cuius fidei et beneficij viuimus et prosperitatem regni nostri hester: cum omni gente sua nouis quibusdam atque inauditis machinis experit in morte: hoc cogitans ut illis infestis insidiaretur nostre solitudini et regnum psorum transferret in macedonas. **N**os autem a pessimo mortaliu iudeos neci destinatos: in nulla penitus culpa repperimus sed e contrario iustis veteribus legibus: et filios altissimi et maximi semper uidentis dei cuius beneficio et prioribus nostris et nobis regnum est traditum: et usque hodie custodimus. **U**n eas litteras que sub nomine nostro ille direxerat sciat esse irritas. **P**ro quod scelere ante portas huius urbis id est suscipis: et ipse qui machinatus est: et ois cognatus eius pendet in patibulis: non nobis sed deo reddente ei quod meruit. **H**oc autem edictum quod nunc mittimus in cunctis urbibus proponat: ut liceat iudeis uti legibus suis. **Q**uibus debet esse amiculo ut eos que se ad necem eorum parauerat: possint inficere: tertiadecima die mensis duodecimi qui uocatur adar. **H**anc enim diem deus omnipotens meritis et lucris eis vertit in gaudium. **U**n et vos inter ceteros festos dies: hanc habetote diem: et celebrate eam cum omni leticia: ut et in posterum cognoscant: omnes qui fideliter psis obediunt dignam pro fide recipere mercedem: qui autem insidiant regno eorum: pro scelere. **O**mnis autem punitia et ciuitas que noluerit solennitatis huius esse princeps gladio et igne pereat: et sic deleat ut non solum hominibus sed etiam in uia bestis sit in sempiternum: pro exemplo contemptus et inobedientie.

Explicit liber hester. Incipit prologus in Job. secundum translationem septuaginta.

Quod pro singulis scripture diuine libros aduersariorum respondere maledicti: qui interpretationem meam reprehensionem septuaginta interpretationum criminant quasi non et apud grecos aquila symmachus et theodotion: vel uerbum eorum: vel sensum e sensu: vel ex utroque commixtum et medie temperatum generum translationis expresserint

et omnia veteris instrumenti volumina. **Q**uoniam obelis astericisque distinxerit: quos uel additos uel de theodotione sumptos translationi antique inseruit: probas defuisse quod additum est. **D**iscant igitur obrectatores mei recipere in toto quod in partibus susceperunt: aut interpretationem meam cum astericis suis radere. **N**ec enim fieri potest ut quos plura intermississe susceperint: non eisdem etiam in quibusdam errasse fateantur: precipue in iob: cui si ea que sub astericis addita sunt subtraxeris pro maxima detruncabis: et hoc dicitur apud grecos **L**eterum apud latinos ante eam translationem quam sub astericis et obelis nup edidimus: septingenti ferme aut octingenti uersus defuerunt: ut de curtatus et laceratus corrosusque liber: fediditatem sui publice legentibus prebeat. **H**ec autem translatio nullum de ueteribus sequitur interpretationem: sed ex ipso hebraico arabicoque sermone: et interdum syro: nunc hebraice: nunc sensus: nunc simul utrumque resonabit. **O**bliguus enim etiam apud hebreos totus liber fertur et lubricus: et quod greci rethores uocant schematismenos: dum qui aliud loquitur aliud agit. **E**t si uelis anguillam uel murenulam strictis tenere manibus: quanto fortius presteris tanto citius elabes. **O**demini me ob intelligentiam huius voluminis lydeum quendam preceptorem: qui apud hebreos pre haberi putabatur: non quia redimisse numeris: cuius doctrina an aliquid profecerim: nescio. **H**oc unum scio: non potuisse me interpretari: nisi quod aut intellexeram. **A** principio itaque voluminis usque ad uerba iob apud hebreos prosa oratio est. **P**orro a uerbis iob in quibus ait. **P**ereat dies in qua natus sum: et non in qua dicitur est conceptus est homo: usque ad eum locum ubi autem finem voluminis scriptum est. **I**dcirco ipse me reprehendo et ago penitentiam in fauilla et cinere: hexametri versus sunt: dactylo spondeoque currentes: et propter lingue idioma crebro recipientes et alios pedes: non earum syllabarum: sed eorum runderem temporum. **I**nterdu quoque rhythmus ipse dulcis et tinnulus fertur numeris pedum solutis quod metrici magis quam simplex lector intelligunt. **A** supradicto autem uersu usque ad finem libri paruum coma quod remanet: prosa oratione compositum. **Q**uod si cui uideatur incredulum metra se esse apud hebreos: et in more nostro flacci grecique pindari et alcei et sappho: uel psalterium uel lametationes hieremie: uel omnia ferme scripturarum cantica comprehendit: legat philonem iosephum origenem: cesariensem eusebium et eorum testimonio me uerum dicere comprobabit. **A**udiatur qualiter propter canes mei: idcirco me in hoc uolumine laborasse: non ut interpretationem antiquam reprehenderem: sed ut ea que in illa aut obscura

ra sūt: aut omīssa: aut certe scriptorū vitio deprauata: manifestiora nra interpretatiōe fierēt ⁊ hebreū s̄monē ex pte didicim⁹: ⁊ in latino pene ab īp̄s cunabulis in grāmaticos ⁊ rhetores ⁊ philosophos detriti sum⁹. Ad si ap̄ grecos post septuaginta editiones: iā christi euāgelio choruscate iudeus aquila ⁊ symmachus ac theodotion iudaizātes heretici sunt recepti qui multa mysteria saluatoris subdola interpretatiōe celarūt ⁊ tñ in hexaplis habetur apud ecclesiasticos ⁊ explanant ab ecclesiasticis viris: quātō magis ego christian⁹ ⁊ de parentib⁹ christianis nat⁹ ⁊ vexillum crucis in mea fronte portās: cui⁹ studiū fuit omīssa repetere: deprauata corrigere: ⁊ sacramēta ecclesie puro ⁊ fideli apire s̄monē: vel a fastidiosis vel a malignis lectoribus non debeo reprobare. Habeāt q̄ volunt veteres libros vel in mēbranis purpureis auro argētoq; descriptos: vel vntialibus (vt vulgo aiūt) lris onera magis exarata q̄ codices: dūmodo mihi meisq; pmittant paupes h̄e scedulas: ⁊ non tam pulcros codices q̄ emendatos. Atrāq; aiūt editio ⁊ septuaginta iuxta grecos ⁊ mea iuxta hebreos in latinū meo labore translata ē. Eligat vnusquisq; qd̄ vult: ⁊ studiosus me magis q̄ maliuolum p̄bet.

Item alius prologus in Job: s̄m̄ hebraicum.

Nunc autē qz iuxta sententiam saluatoris volo opari cibum q̄ nō perit: ⁊ antiquā diuinorū voluminū viā sentibus virgultisq; purgare error mihi geminus infigit: corrector vitiōū falsari⁹ vocor: ⁊ errores nō auferre: sed serere. Tanta ē enī vetustatis p̄suetudo vt etiā p̄fesa plerisq; vitia placeant: dū magis pulcros h̄e volūt codices q̄ emēdatos. Quapropter o frēs dilectissimi vnicū nobilitatis ⁊ humilitatis exemplar. p̄ flabello calathis sportellisq; munusculis monachorum spiritualia hec et māsura dona suscipite: ⁊ b̄m̄ iob qui adhuc apud latinos iacebat in stercore: ⁊ vermibus scatebat errorū: integrū imaculatūq; gaude te. Quō enī post p̄bationē atq; victoriā duplicia sunt ei vniuersa reddita: ita ego in lingua nra vt audacter loquar: feci eū habere q̄ amiserat. Agit ⁊ vos ⁊ vnūquēq; lectorē solita p̄fatione cōmoneo: ⁊ in p̄ncipijs librorū eadē semp̄ annectēs rogo: vt vbi cūq; semp̄ p̄cedētes virgulas videritis: sciatis ea q̄ sub-

secta sunt in hebraicis voluminib⁹ nō haberi. Porro vbi stelle imago p̄sulerit: ex hebreo ī s̄mone nro addita sunt. Necnō ⁊ illa q̄ haberi videbant ⁊ ita corrupta erāt vt sensus legētib⁹ tollerēt orantib⁹ vobis magno labore correxi: magis vtile quid ex odio meo ecclesijs christi venturum ratus: q̄ ex aliorum negotio.

Incipit argumentū in librū Job.

In terra quidem habitasse Job vsitidi in finib⁹ idumee ⁊ arabie ⁊ erat ei ante nomē iobab. Et accepit vxorē arabissam. ⁊ genuit filiū quem vocauit ennon. Erat autē ip̄e fili⁹ quidē zareth d̄ esau filijs filius: dem̄re v̄o bosra: ita vt sit q̄nt⁹ ab abraā. Et hi sūt reges q̄ regnauerūt in edom in qua ⁊ ip̄e regnauit: s̄ p̄mus in ea regnauit balach fili⁹ beor: ⁊ nomē eiusdē ciuitat̄ nachaba. Post hūc autē balach. Post eum iobab q̄ vocat iob. Post iob autē cusrā: q̄ erat dux ex themanorū regione. Et p̄ illū regnauit adar fili⁹ beath: q̄ excidit madian in cāpo moab: et nomē ciuitatis ei⁹ chetbeauth.

Explicit argumentum Incipit liber Job. Caplū I

Ir erat in terra hus noie iob. Et erat vir ille simplex ⁊ rectus actimēs deū ⁊ recedens a malo. Natiq; sunt ei septē filij: ⁊ tres filie. Et fuit possessio ei⁹ septē milia ouīū: ⁊ tria milia camelorū. q̄ngēta quoq; iuga boum. ⁊ q̄ngente asine: ac familia mltā nimis. Eratq; vir ille magn⁹ in omnes orientales. Et ibant filij ei⁹: ⁊ faciebāt cōuiuia p̄ domos: vnusquisq; in die suo. Et mitentes vocabāt tres sorores suas vt comederent ⁊ biberēt cū eis. Cūq; in orbē transissent dies cōuiuij: mittebat ad eos iob: ⁊ sanctificabat illos: cōsurgēsq; diluculo offerebat holocausta p̄ singulos. Dicebat enī. Ne forte peccauerint filij mei: ⁊ b̄ndixerint deo in cordib⁹ suis. Sic faciebat iob cūctis dieb⁹. Quadam autē die cū venissent filij dei vt assisterēt coram dño: affuit inter eos etiam sathan. Cui dixit dñs. Unde venis? Cui respondens ait. Vir cūiui terram: ⁊ perambulauī eā. Dixitq; dominus ad eum. Nunquid considerasti seruū meū iob q̄ non sit ei similis in terra: homo simplex et rectus ac timēs deū ⁊ recedēs a malo. Cui respondens sathan ait. Nunquid frustra iob timet deū? Nōne tu vallasti eū ⁊ ac domum eius: vniuersamq; substantiā ei⁹